

De voorvaderen en nakomelingen van Mathias Starmans, bakker te Eys

Huwelijk Leny Starmans (St.IX.2)

*vlnr: Math Starmans (St.IX.10), Paul Starmans (St.IX.9), Peter Starmans (St.IX.8), Lex Starmans (St.IX.7)
Jan Starmans (St.IX.6), Annie Starmans (St.IX.5) Elly Starmans (St.IX.4), Hub Starmans (St.IX.3)
Leny Starmans (St.IX.2) en Sjef Starmans (St.IX.1)*

De voorvaderen en
nakomelingen van
Mathias Starmans,
bakker te Eys

M.M.H. Starmans

Schrijver: M.M.H. Starmans
Coverontwerp: M.M.H. Starmans
ISBN: 9789402104301
© M.M.H. Starmans

Moeder der schoone
Liefde

F. SCH. N. S. 2040 DÉPOSÉ

Gebed.

O Heer, laat goed-
gunstig de gebeden
Uwer Kerk tot U op-
stijgen, op dat alle aan-
vedtingen en dwalingen
wijken en zij U in veilige
vrijheid moge dienen.
Door Christus onzen
Heer. Amen.

Met kerkelijke goedkeuring.

Het leven wordt vooruit geleefd,
maar achteruit begrepen.

Inhoud

Inhoud	7
Voorwoord	8
Een korte geschiedenis van Limburg	10
1. De mannelijke lijn “Starmans”	15
1.1 Generatie I: Wilhelmus Starmans (St.I.1)	23
1.2 Generatie II: Wilhelmus Starmans (St.II.4)	38
1.3 Generatie III: Joannes Wilhelmus Starmans (St.III.1)	40
De koop van een <i>coolhoff</i> door <i>Hans Willem Staermans</i> (St.III.1)	44
De koop van een huis door <i>Hans Willem Staermans</i> (St.III.1)	50
<i>Mechtildis Pasmans</i> (Pa.I.1) verkoopt een stuk land	58
<i>Joannes Wilhelmus Starmans</i> (St.IV.1) verkoopt zijn erfdeel	62
1.4 Generatie IV: Toussaint Starmans (St.IV.2)	70
Wat doet Heiliger Starmans (St.IV.2) met het geld van de Gravin van Cartils?	92
<i>Memorie van Successie van Heiliger Starmans</i> (St.IV.2)	98
Een zoektocht in de groeves van Sibbe	102
1.5 Generatie V: Jan Mathias Starmans (St.V.3)	106
<i>Memorie van Successie van Mathijs Starmans</i> (St.V.3)	122
1.6 Generatie VI: Joannes Wilhelmus Starmans (St.VI.1)	126
<i>Memorie van Successie van Anna Maria Rogister</i> (Ro.I.1)	150
1.7 Generatie VII: Stephan Joseph Starmans (St.VII.4)	152
<i>Appointement voor een stichting van een jaargetijde</i>	188
1.8 Generatie VIII: Mathias Starmans (St.VIII.7)	190
1.9 Generatie IX en verder	198
1.9.1 Stephan Joseph Starmans (St.IX.1)	198
1.9.2 Maria Helena Starmans (St.IX.2)	200
1.9.3 Hendrikus Hubertus Starmans (St.IX.3)	204
1.9.4 Maria Elisabeth Starmans (St.IX.4)	208
1.9.5 Anna Maria Helena Starmans (St.IX.5)	212
1.9.6 Johannes Maria Mathias Starmans (St.IX.6)	214
1.9.7 Alexander Hubertus Maria Starmans (St.IX.7)	218
1.9.8 Peter Gerardus Maria Mathias Starmans (St.IX.8)	220
1.9.9 Paul Peter Josef Maria Starmans (St.IX.9)	224
1.9.10 Jozef Maria Mathias Starmans (St.IX.10)	226

Voorwoord

Op een dag loop je een rondje met de hond en vraag je je af waar je vandaan komt. Ja, Limburg natuurlijk en Eys staat daarin centraal, want daar was de bakkerij van opa. Maar is dat wel zo vanzelfsprekend? Duitsland en België zijn dichtbij en voorouders waren vaak mobieler dan we nu denken. Deze gedachten lieten mij niet meer los. En 's-avonds kruip je dan achter je computer en begin je te zoeken. Al gauw vind je dan genealogische pagina's vol met stambomen, stamreeksen, kwartierstaten en paternalen. Ik vulde uiteindelijk de naam van mijn opa in op wiewaswie.nl en bevond me al gauw diep in de 18^e eeuw. Het bleek zo te zijn dat niet alleen mijn opa bakker was, maar ook zijn vader.

Een stamboom heet niet voor niets een "boom". Als ik door digitale archieven blader en websites vol genealogische data bekijk, voel ik me als een klein kind dat probeert in een hoge boom te klimmen, een kind dat met het grijpen van elke tak, een stap verder in het verleden zet. Verslavend is het ook, want ik wil generatie voor generatie in het verleden grijpen en vasthouden. Voordat ik het wist, zat ik elk verloren uurtje te zoeken te combineren en te verifiëren. En elke mijlpaal die werd bereikt, was een klein geluuksmoment.

Stamboomonderzoek is makkelijk. Dankzij de digitale ontsluiting van archieven, hoef ik mijn bureau niet te verlaten. Hoewel de eerste nadruk op plaatsnamen en data is gericht, tekenen zich op de achtergrond ook verhalen af. Vaak ligt achter deze verhalen intens verdriet. Er zijn veel kinderen die vroegtijdig overlijden. Zo krijgt Toussaint/Hilger Starmans 10 kinderen. Hiervan worden er zes niet ouder dan 5 jaar. Ook zijn er tal van moeders die in het kraambed overlijden of aan kraamvrouwenkoorts. Kijk maar naar de eerste vrouw van Joannes Wilhelmus Starmans, die de geboorte van hun tweede kind niet overleeft. Hij hertrouwt en van een zoon uit dat huwelijk stam ik dan weer af.

Mijn persoonlijke geschiedenis is via een dun pad verbonden met duizenden anderen. Daaronder bevinden zich grootgrondbezitters en landbouwers, burgemeesters, schepenen en handelaren. Meer in de anonimiteit leverden dagloners, knechten, molenaars en metselaars hun bijdrage aan de geschiedenis en daarmee aan de mijne. Voor allen geldt hetzelfde: zonder hen zou ik er niet zijn geweest.

Begin 19e eeuw voerde de Franse republiek de zogenaamde Code Napoléon in. Onderdeel van dit wetboek was het verplicht vastleggen van geboortes, huwelijken en sterfgevallen. Voor het overgrote deel van Nederland betekende dit ook dat ze een achternaam moesten aannemen. In Limburg lag dat anders. In onze streken heeft men voor 1650 al een vaste achternaam aangenomen. Gewone mensen konden in die tijd niet lezen of schrijven. Zij spraken die naam uit in het dialect. De pastoor of dominee schreef die namen op. De pastoor latiniseerde die namen en de dominee vernederlandste ze. Hoe ze werden opgeschreven, maakte niet uit, want ze konden toch niet worden gecontroleerd. Zo komt de naam Huntgens veelvuldig voor, maar de pastoor maakte daar Canisius van. Dat niet kunnen schrijven lag bij onze voorvaders toch anders. Er zijn duidelijke aanwijzingen dat zelfs onze stamvader kon schrijven. De Code Napoléon zorgde er wel voor dat veel namen in het Frans werden opgeschreven. Petrus werd Pierre en Christianus werd Chretien. Zo werd Heijliger Starmans, of zoals hij zichzelf noemde, Hilger, in het Frans Toussaint. Vaak is het daarom ook niet te achterhalen of iemand zich nu Giles noemde of Egidius.

Genealogische websites bieden een weelde aan informatie en grasduinen is simpel. In verloren uurtjes reis ik in een paar muisklikken vijf eeuwen terug in de tijd. Na afloop kan ik mijn kinderen vertellen dat ze verwant zijn aan de Echevin (schepen/burgemeester) van Clermont sur Berwine in het begin van de

15^e eeuw. Niet dat het ze veel kan schelen. De interesse in het familieverleden lijkt vooral te leven bij degenen die zelf kinderen hebben of de vijftig zijn gepasseerd. Voor mij gelden (bijna) beide criteria.

Vervolgens neem je het besluit om al die gegevens te bundelen, maar dat betekent ook dat je keuzes moet maken. Kijk ik alleen naar Starmans of moet er meer in? Uiteindelijk heb ik gekozen om van de mannelijke lijn Starmans van de hele stamreeks ook de broers en zussen op te nemen. Bij elke generatie staan dus de ouders inclusief alle kinderen. Elk persoon heeft een code gekregen, omdat namen vaak niet uniek zijn. Elke code begint met de eerste twee letters van de stamreeks, vervolgens volgt in Romeinse cijfers de generatie en tot slot een doorlopend nummer van de bijbehorende generatie. Zo heeft mijn opa, waar deze zoektocht mee is begonnen, de code St.VIII.7. Deze reeks neemt toe bij steeds jongere generaties. Verder zijn alle voorouders en nakomelingen dikgedrukt.

Voor alle vrouwelijke lijnen heb ik gekozen voor kwartierstaten. In een kwartierstaat worden van elk persoon steeds de ouders gegeven. Ook hier heeft elk persoon een unieke code. Deze code begint met de eerste twee letters van de bijbehorende reeks. Zo hebben we Ub (Ubachs), Ha (Haenen) Ijs (IJSerlohe), Fl (Fleron), Pa (Pasmans), Pr (Prevoo), Ka (van Kan), Ro (Rogister), Da (Dahlmans) en Cr (Crutz) vervolgens in Romeinse cijfers de generatie en vervolgens een doorlopend nummer. Zo kan heel makkelijk een kind of een ouder worden gevonden. Neem bijvoorbeeld Wilhelmus Coox. Hij heeft code Cr.VIII.140. Zijn kind heeft dan code Cr.VII.70 (de helft), terwijl zijn vader de code Cr.IX.280 (het dubbele) heeft en zijn moeder Cr.IX.281 (het dubbele plus één). Dit betekent ook dat alle vrouwen een oneven nummer hebben en alle mannen een even nummer. Alle kwartierstaten lopen dus op hoe verder ze in het verleden vertakken.

Alle gegevens die ik heb gevonden zijn geverifieerd met de archieven. Waar dat mogelijk was, heb ik hier een figuur of afbeelding van bijgevoegd. Zoals hierboven al is aangegeven is dat pas vanaf de Franse tijd gestructureerd gedaan. Alle stukken zijn rond die tijd in het Frans. Ze hielden er echter een eigen tijdrekening op na. Zo is Chretien Starmans geboren op *le trente jour du mois Prairial de l'an dix*, oftewel op de dertigste dag van de weidemaand in het tiende jaar (van de Franse republiek). In onze jaartelling is dat 19 juni 1802. Daarna is de Franse registratie overgenomen door de Nederlandse en soms Duitse overheid.

Een andere moeilijkheid is dat alle akten in het begin handgeschreven zijn en dat ontcijferen soms erg lastig is, zeker als we onze toevlucht moeten nemen naar de kerkboeken. Voordat de Fransen hier kwamen, werd alles door de pastoor bijgehouden in een doopboek (*liber baptizatorum*), trouwboek (*liber matrimonium*) en overlijdensboek (*liber mortuorum*). Hoe verder we terug in de tijd gaan hoe moeilijker deze te lezen zijn. Ten eerste is alles handgeschreven en zijn de letters anders dan de huidige en ten tweede is alles in het Latijn. Soms duurde het dan ook uren voordat het mij duidelijk werd wat er stond. Alle dopen en huwelijken voor 1800 zijn Rooms Katholiek, tenzij anders vermeld.

Al met al heb ik er uren plezier aan beleefd om alle puzzelstukjes uit het verleden te combineren tot dit boek dat voor u ligt. Tot slot wil ik de volgende personen bedanken voor hun bijdrage: Niek de Bie, Peter de Bie, André Comelieu, Arthur Cransveld, Jac Diederens, Anne Marie Fortemps, Jo Schiffelers, Frank Steins, Wim Ubachs, Edwin Verheijen, Michiel Wijers en verder alle familie die een bijdrage heeft geleverd.

Marco Starmans (St.X.21)
November 2019
Rotterdam

Een korte geschiedenis van Limburg

Uit: *www.voorouderslimburg.nl*, Pieter Simons

De vrede van Munster

In 1648 werd de vrede van Munster getekend. De afspraken die hierbij werden gemaakt hadden weer allerlei problemen tot gevolg. Zuid-Limburg kwam voor de helft onder Staats bestuur (het grootste deel van het huidige Nederlandse Zuid-Limburg, de zogenaamde "Landen van Overmaes"), de andere helft (tegenwoordig Belgisch, vooral ten zuiden van het huidige Zuid-Limburg) bleef onder Spaans (Brussels) bestuur. Het Staatse deel verbood katholicisme en eigende zich alle kerkelijke goederen toe (In dit licht moet ook het Nederlands Hervormd huwelijk van Wilhelmus Starmans (St.I.1) met Anna Ubachs (Ub.I.1) worden gezien). Het Staatse bestuur werd hierbij militair gesteund vanuit Maastricht. De adel en bevolking kwam hier steeds meer tegen in opstand. Vanaf ongeveer 1655 werd het pas een stuk rustiger in deze streken omdat de laatste vreemde troepen toen eindelijk verdwenen waren.

Geestelijk leven

Onmiddellijk na de zuiveringen van Alva rond 1570 werd een begin gemaakt met de contrareformatie. Er werden strenge kerkelijke regels geformuleerd. Ook werd toen het al wat oudere plan uitgevoerd tot een bisschoppelijke herindeling. Tot die tijd viel het grootste deel van het tegenwoordige Limburg onder het bisdom Luik. Daarnaast had je noordelijk gezien slechts één ander bisdom, het bisdom Utrecht. Het plan was om de bisdommen veel kleiner te maken en het bestuur dichter bij de mensen te brengen. Zo werd het bisdom Roermond opgericht. De magistraat van Roermond was hier tot dusver steeds op tegen geweest, waarschijnlijk beducht voor nog verdere uitbreiding van de geestelijke macht. Vooral de gilden lagen in die tijd vaak in de clinch met de talrijke kloosters, die veel macht en privileges hadden. Maar het stadsbestuur werd gezuiverd en er werd veel werk gemaakt van degelijke katholieke scholen. Ook de pastoors en kapelaans in de verschillende parochies kregen strenge voorschriften. Na enkele generaties was het katholicisme in deze regio weer vrij diep geworteld en de meesten wisten niet beter meer of dat het altijd zo was geweest. Alleen in de periode 1632-1637, toen Frederik Hendrik onder andere Roermond bezette, en later in de langere periode 1702-1715 werd het gereformeerde geloof weer toegestaan. Het was echter duidelijk dat het geen doen meer was om het katholieke geloof te verbieden in deze gebieden toen de contrareformatie zich stevig had geworteld. In de korte periodes dat bepaalde gebieden bezet waren door troepen van de Republiek der Nederlanden was dit de namelijk wel de wens van veel fanatieke predikanten uit het Noorden. Het is aardig om te lezen welke dingen allemaal speelden in de periode na de contrareformatie. Er is vanaf ongeveer 1640 tot 1795 documentatie van de processen van het officialaat (kerkelijke rechtbank) bewaard gebleven van het bisdom Roermond. Deze kerkelijke processen werden opgetekend in het Latijn. In een groot deel van het tegenwoordige Zuid-Limburg, was het omgekeerde aan de hand. De katholieke godsdienst was er weer stevig geworteld, maar toen hoorde het opeens bij Nederland en werd de Hervormde Kerk de officiële godsdienst.

1667 Inval Lodewijk XIV

Lodewijk XIV eiste voor zijn gemalin, een dochter van Philips IV van Spanje uit zijn eerste huwelijk, een deel van de zuidelijke gewesten op. Om zijn aanspraken kracht bij te zetten zond hij maar gelijk troepen om ze in bezit te nemen. Raadspensionaris Johann de Wit wist door samenwerking met Engeland en Zweden, Frankrijk te dwingen deze gebieden weer af te staan, maar Frankrijk eiste wel oorlogscontributie. In 1668 werden de steden Roermond en Venlo voor aanzienlijke bedragen aangeslagen om zich vrij te kopen van de Fransen. Omdat de bedragen niet gelijk opgehoest konden worden werden een aantal gijzelaars meegenomen, die pas twee jaar later vrijkwamen. Volgens een verslag van een hunner hadden zij "vele ongemacken ende peryckelen van dysenterie, peste ende contagieuse siekten, quellingen, stricte gevanckenissen ende insluytingen, smert ende misserie onderstaen." Niet lang daarna sloot Frankrijk een verbond met Engeland en Zweden, en nu was Holland juist aangewezen op de samenwerking met Habsburg (Brussel).

Lodewijk de XIV had de smaak te pakken. In 1672, nu wetende dat hij de steun had van Engeland, Zweden en zelfs de keizer van Beieren, trok hij opnieuw deze streken in. Eerst werden Tongeren en Maaseik bezet en weer werd het Zuidelijke Loonse land geteisterd door doortrekkende troepen. Maastricht werd belegerd, maar goed verdedigd door uitbrekende spaanse ruitery, die met de staatsen samenwerkte. Voor de winter trokken de Fransen zich terug naar de omgeving van Luik. Nu ging Prins Willem III met zijn troepen naar deze streken. Dat kostte elke plaats heel wat schade.

Tien jaar later is het weer raak: Lodewijk XIV maakt weer aanspraak op gebieden in de zuidelijke Nederlanden en het Rijnland. De vijandelijkheden beperken zich voor een groot deel tot het huidige Belgisch Limburg en een deel van Zuid-Limburg. Maastricht blijft dit keer gespaard.

De Spaanse successie-oorlog 1702-1713

Door opvolgingsperikelen kwam dit gebied ongewild weer in een oorlogssituatie terecht. Koning Karel II van Spanje had de tweede kleinzoon van Lodewijk XIV van Frankrijk (Philips van Anjou) tot zijn erfgenaam benoemd onder voorwaarde dat deze niet én koning van Frankrijk én koning van Spanje zou worden. De geldigheid van dit testament werd door De Oostenrijkse vorst Leopold I betwist, die zijn eigen zoon Karel op de Spaanse troon wilde zetten. Philips van Anjou werd tot Spaanse koning gekroond, en Lodewijk XIV concludeerde dat de Spaanse Nederlanden nu van hem waren.

1740-1748 Oostenrijkse successie-oorlog

Deze oorlog tussen Frankrijk en Pruisen met Oostenrijk heeft met name vanaf 1745 ook gevolgen voor Zuid-Limburg. Maastricht wordt veroverd en dankt aan de kortdurende bezetting de maquette van de stad die in Parijs nog steeds aanwezig is, en waarvan een kopie te zien is in het bibliotheekgebouw van Maastricht. Er ontstond in die tijd een grote munt-inflatie. De Kleefse munt (door de oorlogspanningen van de koning van Pruisen) was veel minder waard geworden. Mensen wilden dan ook niet meer in deze munt betaald worden. Aan het einde van de oorlog waren er geen territoriale wijzigingen, wel een toenadering van Frankrijk en Oostenrijk in de vorm van een alliantie. Het gevolg was, op een episode na, een einde van de oorlogshandelingen tot aan de Franse tijd.

1792: Begin Franse tijd

In 1792 trekt een Frans leger de Oostenrijkse Nederlanden en Brabant binnen. In december 1792 valt Roermond in Franse handen. De bisschop was toen al naar Venlo gevlucht. In 1793 weet een Oostenrijks-Pruisisch leger de Fransen weer te verdrijven. Maar de oorlog gaat voort. In 1794 wordt eerst het land van Loon door de Fransen veroverd, waarbij nu vele plunderingen plaats vinden. De steden aan de Maas vallen een voor een, alleen Venlo en vooral Maastricht weten het nog even vol te houden. In de periode 1795 tot 1806 werden er in korte tijd allerlei wetten en voorschriften doorgedrukt in de geannexeerde gebieden. Het gebied tussen Rijn en maas wordt verdeeld in arrondissementen. Al snel hoort het grootste deel van het huidige Limburg bij het arrondissement Maastricht, dat weer verder verdeeld is in 30 kantons.

1814: Einde Franse tijd

In januari 1814 trokken de Fransen weg. Alleen in Maastricht en Venlo lieten ze nog een tijdlang garnizoenen achter. Op 5 mei 1814 werd Maastricht overgegeven aan Hollandse troepen. Het bestuursapparaat bleef intact, maar in de top werden Franse ambtenaren vervangen door ingezetenen. Maar van wie was nu eigenlijk alles? Voor de Franse tijd was Limburg verdeeld over met name de Staatsen, Oostenrijk en Pruisen. Oostenrijk liet zijn claim vallen in ruil voor Italiaanse gebieden, maar Pruisen wilde meer. De koning van Pruisen nam eerst het hertogdom Kleef en het Pruisische overkwartier in bezit en maakte daarna aanspraak op alle voormalige Oostenrijkse gebieden. In eerste instantie kreeg hij zijn zin: De Staatse regering kreeg slechts Maastricht, Stevensweert en Venlo en de gemeenten ten westen van de Maas. We spreken nu over januari 1815. Maar de onderhandelingen in Wenen gingen verder. Tijdens het Congres van Wenen in 1815 werd bepaald dat het 'Departement de la Meuse Inferieure' en een deel van het 'Departement de la Roer' deel zouden gaan uitmaken van het nieuwe Koninkrijk der Nederlanden. Het oostelijk gedeelte van het Pruisisch Overkwartier ging definitief naar Pruisen, het westelijk deel samen met het vroegere Oostenrijks en Staats Overkwartier werden ingedeeld bij de nieuwe provincie Limburg. Zo werd dus bereikt dat ook enkele gebieden ten oosten van de Maas aan de Koning der Nederlanden werden toegewezen. Slechts enkele gebieden rond Niederkrüchten en Herzogenrath, die eerder bij Gelre hoorden, waren overgegaan in Pruisische handen. De provincie Limburg bestond zo uit het gehele voormalige departement van de Nedermaas en uit delen van het vroegere departement van de Roer. Binnen Limburg werd Maastricht de hoofdstad en er kwamen drie kleinere arrondissementen: Maastricht, Roermond en Hasselt.

1830: Belgische opstand

In 1821 waren er al de eerste tekenen van ontevredenheid. burgemeester Hennequin van Maastricht werd vanwege zijn vrijzinnige ideeën ontslagen maar werd door de Maastrichtse bevolking vervolgens tot parlamentslid gekozen. De echte opstand begon in Brussel in 1830. Limburg sloot zich voor het grootste deel aan bij de opstandelingen, de Nederlandse generaal Daine liep bijvoorbeeld over naar de Belgische opstandelingen en bezette met het Maasleger Maaseik, Roermond en Venlo. In Venlo maakte de burgerij de poorten voor hem open en keerde zich tegen het garnizoen van de Hollanders wat er gelegerd was. Ook Sittard koos resoluut voor de Belgen. Al snel was de hele provincie Limburg, met uitzondering van Maastricht, in Belgische handen. In 1831 werd de afscheiding een feit, maar Nederland kreeg bedongen dat het een aantal steden en Staatse dorpen mocht behouden. Deze regeling werd door de Belgen niet geaccepteerd en het gevolg was dat Nederlandse troepen toen op 2 augustus 1831 België binnentrokken. Een groot aantal Belgisch Limburgse steden werd "veroverd". Maar de maassteden, behalve Maastricht, bleven in Belgische handen. Toen de Fransen de Belgen te hulp kwamen trok Nederland zich terug naar Noord-Brabant en Maastricht. Er volgde een wapenstilstand. tot 1839 was geheel Limburg, met uitzondering van Maastricht, nu onder Belgisch bestuur.

1839: Definitieve splitsing

Negen jaar lang was Maastricht in staat van beleg. Het eerste jaar was er slechts een beetje verkeer met Aken mogelijk. In 1833 werd de Maas vrijgegeven voor vervoer. In 1838 gaf Willem I toe en accepteerde dat Limburg en Luxemburg verdeeld zouden worden in een Nederlands en Belgisch deel. De bevolking van Limburg wilde dit absoluut niet, ze waren nu al negen jaar gewend aan een goed en verdraagzaam Belgisch bestuur. Limburg was evenals Luxemburg vertegenwoordigd in de kamer en senaat te Brussel. Er was een grote staatkundige vrijheid en de belastingdruk was minder hoog dan in Nederland. Een vloed van petitiees stroomde naar de volksvertegenwoordigers en naar de regering te Brussel om te protesteren. De kamer van afgevaardigden nam 28 april 1838 met algemene stemmen een motie aan waarin de koning werd opgeroepen bij de onderhandelingen Limburg en Luxemburg niet prijs te geven. Frankrijk ondersteunde deze wens in eerste instantie. Deze staat wilde zelfs 60 miljoen franken uitkeren aan Nederland als Limburg en Luxemburg bij België konden blijven. Maar Willem I gaf geen krimp en dreigde opnieuw met oorlog. In januari 1839 trok het Belgische leger zich bij de Nederlandse grens samen, en ook de Nederlandse regering trok met zijn leger naar de grens. Toen Frankrijk zijn steun aan België introk besloot België aan de eisen van Nederland toe te geven. De Limburgse bevolking was troosteloos. In een laatste poging het tij te keren begaf graaf Jean Baptiste de Marchant d' Ansembourg van Amstenrade zich naar Parijs. Zijn reis was tevergeefs. Toen hij terug kwam werd hij in Limburg afgehaald door een ruitersstoet van meer dan 300 man. Men spande de paarden van de koets van de graaf af en het volk trok de wagen. Harmonieën, schutterijen, gemeenteraden en burgemeesters: er ontstond een reusachtige stoet. Men schat dat er meer dan 20.000 mensen die dag te Amstenrade waren samengekomen. Toen bedong de Belgische regering dat elke Limburger en Luxemburger die Belgisch wenste te blijven vrij kon verhuizen. Van dat recht hebben ongeveer 3000 personen gebruik gemaakt. Het ging voor het grootste deel om verhuisde Limburgers, in Luxemburg is vrijwel iedereen blijven wonen waar hij al woonde. Hiermee was de splitsing nu een feit en ze werd in 1839 officieel. De Nederlandse Limburgers werden gelijk al uitgesloten door koning Willem I om mee te mogen stemmen over de grondwet van 1840, Noord-Brabant protesteerde hier als enige provincie tegen. Het Nederlandse deel van Limburg werd overigens niet zomaar een provincie. Het werd het nieuwe hertogdom Limburg en ging bovendien deel uitmaken van de Duitse Bond. (behalve de steden Maastricht en Venlo) Dit lidmaatschap bracht de verplichting met zich mee dat in een gegeven situatie het hertogdom verplicht kon worden om militairen te leveren. In 1866 stapte het hertogdom uit de Duitse Bond en verloor bovendien de status van hertogdom (de titel bleef echter nog door het provinciaal bestuur gehandhaafd tot 1906). Toen in 1848 moeilijkheden ontstonden met de Duitse landenbond, bleken veel Nederlandse parlementariërs zonder problemen Limburg over te willen doen aan Duitsland. In België is de kwestie tot 1870 een agendapunt gebleven: moet Nederlands Limburg niet weer terug bij België worden gevoegd? Wat ook speelde was dat Limburg moest meebetalen aan de immense staatsschulden van Nederland, opgelopen door de pogingen tot het neerslaan van de Belgische opstand. Op 3 maart 1843 schrijft de gouverneur van het hertogdom Limburg aan de minister van justitie: "Ware het hertogdom Limburg een gewest van België, zoude dat rijk op de rustige stemming der ingezetenen geheel kunnen rekenen, en overtuigd kunnen zijn, dat Limburg alles zoude aanwenden om de Franse revolutie te keeren. Maar in het hertogdom Limburg bestaat wegens een topografische ligging, godsdienst, gewoonten, een groot verlangen uit de geïsoleerde positie te geraken, waarin het zich nu bevindt, en een hereeniging met België zoude schier alle inboorlingen, dan bijzonder de ingezetenen van Maastricht, aangenaam zijn." In het Frankfurter parlement hadden ook een tweetal door verkiezingen aangewezen vertegenwoordigers van het hertogdom Limburg zitting (baron van Scherpenzeel en L.A.M. Schoenmaeckers), beiden overtuigd voorstander van opname van Limburg als zelfstandig hertogdom in de Duitse bond. Uiteindelijk kwam er een resolutie waarin werd vastgesteld dat de vereniging van Nederlands Limburg met Nederland in strijd met de grondwet was. De reacties vanuit

de Nederlandse pers waren opmerkelijk: "Limburg is een jammerlijke strook gronds, een uitwas van ons land, dat onze beste sappen verteert." Maar zover is het nooit gekomen, door innerlijke verdeeldheid binnen de Duitse bond.

1867, Bismarck

In 1867 dreigde Nederland even in oorlog te komen met Pruisen, toen Bismarck alsnog eiste dat Limburg opgenomen zou worden in de Duitse bond. Een internationale conferentie in Londen had tot gevolg dat Bismarck alsnog van zijn aanspraken afzag. Maar intussen hadden de Limburgers alle vertrouwen in het Nederlandse kabinet, dat duidelijk geneigd was geweest Limburg zo maar te laten vallen, verloren. Daarbij kwamen nog andere zaken als de verwaarlozing van de Maas als vrachtrivier.

1875, opkomst industrie

In het laatste kwartaal van de eeuw begint een grote opleving van de industrie. In Zuid-Limburg vooral de mijnbouw, in andere delen als Midden-Limburg bijvoorbeeld de pannenindustrie. Tot die tijd is de werkloosheid erg groot en veel Limburgers emigreren naar Duitsland of Amerika. Verder is er een actief trekken van seizoensarbeiders naar nabijgelegen plaatsen, met name in de zomer. Vanaf 1853 ontstaat in deze streken de eerste "grootindustrie", door toepassing van met name de stoommachine. Ook gieterijen die gietijzeren mallen konden maken voor bijv. de klei-industrie maken grote producties mogelijk (de eersten in Blerick en Tegelen). Snel daarna komen metaalwaarfabrieken, die de onderdelen voor landbouwmachines gaan maken. Maar met name tegen 1900 worden de nadelige gevolgen van deze industriële revolutie zichtbaar: in 1899 is bijvoorbeeld in Maastricht 65% van de bevolking in een een- of tweekamerwoning ondergebracht. De zuigelingensterfte ligt ver boven het landelijk gemiddelde. In de aardewerkindustrie komen zeer veel longziekten voor. Een bestaansminimum werd gesteld op F1,80 per dag, maar dat verdiende bijna niemand. Met name katholieke organisaties bleken in de 20e eeuw in Limburg in staat om hier verbetering in aan te brengen.

1. De mannelijke lijn “Starmans”

DUCATUS LIMBURG

Limburgensis Ducatus Nova Descriptio - Nieuwe Beschrijving van Hertogdom Limburg

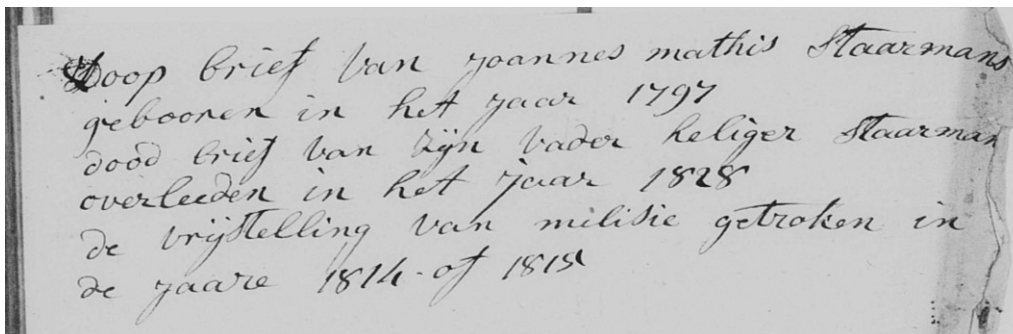

Drukker: Petrus Kaerius; Uitgever J.E. Cloppenburch, Amsterdam 1632

Introductie

Tijdens mijn onderzoek was het heel lang zo dat Johannes Wilhelmus Starmans (St.III.1) het eindstation was. Wat ik ook probeerde, ik kon de generatie ervoor niet vinden, terwijl er toch in de doopregisters van Johannes de doper in Oud Valkenburg genoeg personen met de achternaam *Starmans* voorkwamen. Het probleem lag hem in het feit dat onderzoekers voor mij de geboortedatum van Johannes Wilhelmus op 1735 hadden geschat. Ik had dat zonder na te denken overgenomen. Een zoektocht naar een geboorte van Johannes Wilhelmus Starmans rond 1735 leverde in Oud Valkenburg en omliggende dorpen niets op. Een doorbraak volgde toen ik ontdekte dat Johannes Wilhelmus (St.III.1) weduwnaar was (hoofdstuk 6, deel 2). Ik moest dus zijn eerste vrouw vinden om misschien meer te weten te komen. Maar hoe doe je dat? Het enige aanknopingspunt dat ik had, waren de trouwgetuigen van zijn tweede huwelijk. Daar ging mijn speurtocht verder. Ik heb dus het gezin Bingen [Bengen] verder onderzocht en kwam tot de verbazingwekkende ontdekking dat zij intensief contact hadden met het gezin Starmans-IJserlohe (hoofdstuk 4, deel 2). Dit laatste gezin moest wel een familiale band hebben met Johannes Wilhelmus Starmans (St.III.1), ze woonden immers rond dezelfde tijd in Sibbe. Lang heb ik gedacht dat hij een nakomertje was in dit gezin en niet was geregistreerd in de doopregisters te Oud Valkenburg. Totdat ik onderzoek deed naar hun oudste zoon. Hij bleek ook Johannes Wilhelmus te heten, maar was geboren in 1717. Misschien was het een oudere broer? Hij bleek getrouwd geweest te zijn en had een zoon uit dit huwelijk. Zijn vrouw overleed in het kraambed bij de geboorte van hun tweede kind. Dit was een paar jaar voor het huwelijk van Johannes Wilhelmus Starmans (St.III.1) met Mechtildis Pasmans (Pa.I.1). En toen ging er een lichtje branden. Dit waren niet twee verschillende personen, maar dezelfde. En zo kon ik ook een raadselachtig huwelijk in Laurensberg (D) oplossen (hoofdstuk 5, deel 2).

Zo kon ik nog 2 generaties verder terug in de tijd. Dat betekent dat Wilhelmus Starmans (St.I.1) stamvader is. Hij is omstreeks 1642 geboren in Eys en omdat de kerkboeken van st. Agatha pas in 1640 beginnen, kan ik het spoor verder terug niet volgen. Zijn zoon is ooit met zijn stiefmoeder en waarschijnlijk ook met zijn vader naar Oud Valkenburg/Sibbe verhuisd. In Sibbe hebben op zijn beurt zijn nakomelingen een behoorlijke impressie achtergelaten (pagina 102). Bovendien draaiden ze in (Oud) Valkenburg mee in de verdediging van het land. Zo vond ik onderstaand briefje (figuur 1.1) in de kerkboeken van Johannes de Doper, Oud Valkenburg.

Figuur 1.1: vrijstellingsbrief van militiedienst

Het briefje verwijst naar de geboorte van Mathias Starmans (St.V.3), het overlijden van Heiliger Starmans (St.IV.2) en, zoals ik het interpreteer, de vrijstelling van militiedienst van Mathias in het jaar 1814 of 1815. In Nederland werd in 1811 de dienstplicht (conscriptie) ingevoerd. Vóór de Franse overheersing bestond het leger uit vreemdelingen, landlopers en avonturiers. In 1814 werd bepaald dat op iedere 100 inwoners één militielid moest worden aangewezen. Op 27 februari 1815 werd daartoe de eerste Militiewet van kracht.

Het is maar goed dat Mathias destijds is uitgeloot, want zodoende is hij de slag bij Waterloo op 18 juni 1815 misgelopen en hoefde hij niet tegen *La Grande Armée* van Napoleon te vechten.

Mathias trok naar Wijlre en zijn nakomelingen weer naar Eys. Daar begon Stephan Joseph Starmans (St.VII.4) in 1900 een bakkerij -vlak daarvoor (1898) wordt Stephan Joseph koning van de schutterij st. Sebastianus in Eys-. De eerste bakkerij was erg klein. Zo moest hij de deur naar de keuken openzetten om met de broodschieter het brood uit de oven te halen. Deze bakkerij lag niet op de huidige plek, maar verderop in de straat: mr. dr. Froweinweg 18. Stephan Joseph Starmans (St.VII.4) deed alles zelf. Hij bracht ook het brood rond in het dorp. Eerst had hij nog een mand op de rug, maar later gebruikte hij een hondenkar. De zaken gingen goed en er moest een grotere bakkerij komen. Toch speelde hij met de gedachte om Eys te verlaten en zijn heil ergens anders te zoeken (afbeelding 1.1).

Afbeelding 1.1: Limburger Koerier
1-10-1920

Waarom dit niet doorging is niet bekend. Later verhuisde de bakkerij naar mr. dr. Froweinweg 6. Stephan Joseph had daar een groot huis gebouwd, met bakkerij, maar ook met stallen voor het vee (afbeelding 1.2). Zijn vrouw Maria Helena Dahlmans (Da.I.1) beheerde de kruidenierszaak.

Afbeelding 1.2: bakkerij Jos. Starmans

In afbeelding 1.2 uit 1926 zien we onder het uithangbord "BROOD en BANKETBAKKERIJ JOS. STARMANS" van links naar rechts Lena Crutz (Cr.I.1), Daarnaast met het kind (Piet de Bie) op de arm Leentje Starmans (St.VIII.3), daarnaast een knecht, vervolgens Fien Starmans (St.VIII.6) en Mathieu Starmans (St.VIII.7). De twee meisje zijn Els en Leentje de Bie, net als het jongetje op de arm, de kinderen van Leentje Starmans (St.VIII.3). Achter in de deuropening staat Joseph Starmans (St.VII.4).

De zaken gaan ook nu weer goed, want Jos (Stephan Joseph Starmans) is op zoek naar een dienstmeid (afbeelding 1.3).

Afbeelding 1.3: Limburger koerier
19-6-1928

Afbeelding 1.5: bakkerij M.Starmans-Cruz

Mathias Starmans (St.VIII.7) neemt de bakkerij in 1932 samen met zijn vrouw, Helena Maria Cruz (Cr.I.1) over (afbeelding 1.4).

Afbeelding 1.4: Limburger Koerier 31-12-1932

Stephan Joseph Starmans (St.VII.4) overlijdt in 1935. Het jaar erna wordt stilgestaan bij zijn dood door zangkoor st. Cecilia (afbeelding 1.6). Hij was president van het zangkoor vanaf 1926. Het koor betekende alles voor hem.

Op afbeelding 1.5 uit 1942 is het uithangbord vervangen door "Brood en Banketbakkerij M.STARMANS-CRUTZ".

Afbeelding 1.6: Limburgsch Dagblad 8-1-1936

Het meisje met de zwarte jurk is Leny Starmans (St.IX.2), de jongen met de zwarte broek op de schouders is Hub Starmans (St.IX.3) en de jongen met zwarte broek en wit hemd is Sjeff Starmans (St.IX.1). Aan de wasmiddelreclame op het rechter raam is te zien dat er naast brood ook dagelijkse levensmiddelen werden verkocht.

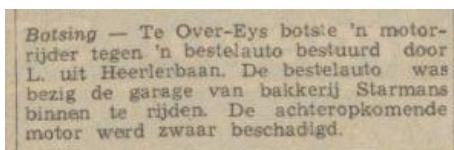
Afbeelding 1.7: Limburgsch Dagblad 20-6-1947

Ook na de tweede wereldoorlog draait de bakkerij goed (afbeelding 1.7)

Eerst bracht Mathias Starmans (St.VIII.7) het brood rond met paard en wagen, maar de tijden veranderden en de bakkerij werd grondig verbouwd (afbeelding 1.8) en verhuisde naar de huidige plek.

Afbeelding 1.8: Limburgsch Dagblad 7-2-1956

Afbeelding 1.9: Limburgsch Dagblad 4-11-1964

Er kwamen ook garages voor de bestelauto's, maar dat was niet zonder gevaar (afbeelding 1.9).

Afbeelding 1.10: Mathias Starmans (St.VIII.7)

In afbeelding 1.10 is Mathias Starmans te zien in de bakkerij in 1963. De afbeelding is een still afkomstig uit de film *Eys in 1963*.

Verschillende zonen hebben in de bakkerij gewerkt. Rechts op afbeelding 1.11 staat Peter Starmans (St.IX.8) terwijl hij brood en vlaaien toont op de bakkersschool. Uiteindelijk is deze overgenomen door Hub Starmans (St.IX.3) (afbeelding 1.12) en vervolgens is zij overgegaan op zijn zonen At Starmans (St.X.10) en Jean-Paul Starmans (St.X.13) (afbeelding 1.13 en 1.14).

Afbeelding 1.11: Peter Starmans (St.IX.8)

brood en banket bakkerij

hub starmans & zn

Mr. Dr. Froweinweg 4a
6287 CC Eys
Tel. 043-4511589

Afbeelding 1.12: bakkerij Hub Starmans, Eys

Afbeelding 1.13: bakkerij Starmans, Eys

brood en banket bakkerij
At & Jean-Paul Starmans

Eys Tel. 043-4511589

Afbeelding 1.14: bakkerij At & Jean-Paul Starmans

De kruidenierszaak bestaat ook nog steeds en ligt naast de bakkerij (afbeelding 1.16). Na Maria Helena Dahlmans (Da.I.1) en Helena Maria Crutz (Cr.I.1) (afbeelding 1.15) ging deze over op haar zoon Paul Starmans (St.IX.9).

Momenteel is de winkel in handen van zijn dochter Daniëlle Starmans (St.X.23).

Afbeelding 1.15: Maria Helena Crutz (Cr.I.1) in de Kruidenierszaak; still uit *Eys in 1963*

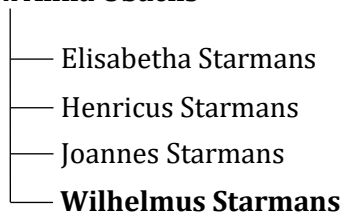
Afbeelding 1.16: kruidenierszaak, Starmans d'r winkel, Eys

Trintelen, naar kadastrale minuutplan 1830-1840,
 Collectie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, objectnummer BT-036583

1.1 Generatie I: Wilhelmus Starmans (St.I.1)

Wilhelmus Starmans x Anna Ubachs

Wilhelmus Starmans x Maria Haenen

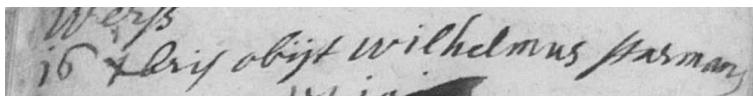

St.I.1 **Wilhelmus “Willem” Starmans** ♂, geboren circa 1642 te Eys, overleden 16-12-1709 te Eys (figuur 1.2).

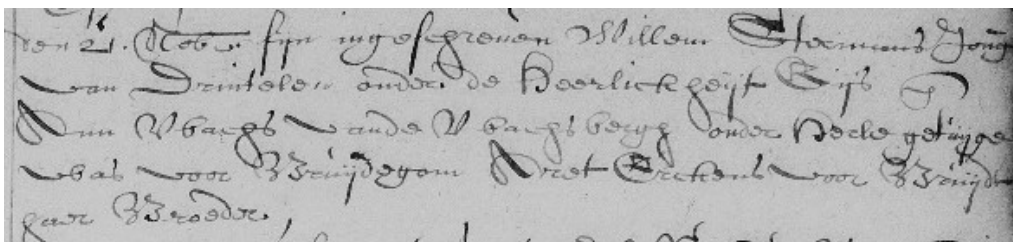
Ondertrouw (Nederlands Hervormd; Vanaf 1649 was in Heerlen het simultaneum ingesteld. Dit betekende dat de Nederlands Hervormden en de Rooms Katholieken de st. Pancratiuskerk deelden voor diensten. Hieraan kwam in 1830 een einde) 21-11-1665 te Heerlen (figuur 1.3), getuigen Areth Erckens ♂ en de broer van Anna Ubachs (Wolterus Ubachs ♂ of Cornelis Ubachs ♂). Uit de inschrijving maak ik op dat Wilhelmus Starmans op Trintelen woonde. Trintelen was in die tijd groter dan Eys!

Gehuwd 1 (Nederlands Hervormd) 6-12-1665 te Heerlen (figuur 1.4) met

Ub.I.1 **Anna “Ann” Ubachs** ♀, gedoopt 19-5-1644 te Voerendaal (doopgetuigen: Heinrich Beckers ♂ en Anna Senden ♀), overleden tussen 1675 en 1680 te Eys (deel 2).

Figuur 1.2: liber mortuorum st. Agatha Eys;
Wilhelmus Starmans (St.I.1)

Figuur 1.3: ondertrouw Nederlands Hervormde gemeente, st. Pancratius Heerlen;
Willem Starmans (St.I.1) en Ann Ubags (Ub.I.1)